

HAARDHOUT, EEN VERHAAL APART

Summary

Many insects, mites and other small animals come into buildings with wood logs for the fireplace. Woodborers such as *Phymatodes testaceus* or bark beetles (*Scolytidae*), but also animals hidden in holes in or behind the bark emerge when they are brought in a warmer climate. It is advised to have the insects determined. Cleaning with a vacuum cleaner appears to be effective in most cases. Large quantities of wood should always be stored outdoors. Do not store logs indoors for a long period of time.

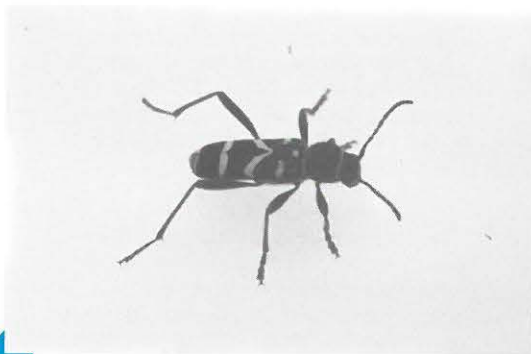
Wering

Zoals u bekend zal zijn, bestaat de mogelijkheid om onbekende beestjes waarvan hinder wordt ondervonden naar de Afdeling Bestrijding van Dierplagen te zenden. Daar wordt de betrokken soort dan op naam gebracht (gedetermineerd). In het antwoord dat de afzender krijgt zal, voor zover dat mogelijk is, de wering van insecten, mijten of andere geleedpotigen de nodige aandacht krijgen. Als de naam van het dier is vastgesteld is in de meeste gevallen de leefwijze bekend. Als de eisen die een diersoort aan zijn omgeving stelt bekend zijn, is het vaak mogelijk de leefomstandigheden zodanig te veranderen, dat de betreffende

beestjes zonder het gebruik van bestrijdingsmiddelen in aantal afnemen of zelfs geheel verdwijnen. Dat is het doel van het nemen van de juiste *weringsmaatregelen*. We kunnen hierbij denken aan maatregelen met betrekking tot de temperatuur, de relatieve luchtvochtigheid en de bouwkundige en hygiënische omstandigheden.

Import in huis

Een importmogelijkheid in de woning waaraan vaak niet wordt gedacht, is het binnenbrengen van hout voor de kachel of de open haard.



wespeboktor (*Clytus arietis* L. foto Stichting Vakopleiding Ongediertebestrijding)

In het bos komen in gezond, maar voor-
namelijk in ziek en geveld hout meer dan
duizend soorten "beestjes" voor die beho-
ren tot de meest uiteenlopende groepen:
mijten, springstaarten, kevers en hun lar-
ven, larven van vliegen, muggen, mieren,
bijen, wespen, (nacht)vlinders en hun rup-
sen, cicaden, wantsen, tripsen, pissebed-
den, duizendpoten, miljoenpoten, spinnen
en slakken.

Sommige soorten leven van het hout zelf.
De meest bekende zijn de verschillende
boktorsoorten en de wilgehoutrups.
Er zijn soorten die van de bast leven, an-
dere van het spinthout en ook het kern-
hout van bomen kan worden aangetast.
Soms is bepalend voor de aanwezigheid
van een soort of het hout eerder door
schimmels of (andere) insecten is aange-
tast.

Andere soorten leven van de schimmels
die op het vochtige hout groeien. Spring-
staarten zijn hier goede voorbeelden van.
Sommige insecten gebruiken het hout al-
leen als schuilplaats. Zij leven achter de
bast of in de oude boorgangen van hou-
taantasters. Het kan zijn dat zich in deze
schuilplaatsen de nestplaatsen bevinden,
maar het is ook mogelijk dat dergelijke
soorten alleen maar in de bast overwinte-
ren.

De reden waarom we op stammen en tak-
ken van bomen vaak insectenetende vo-
gels zien, zal nu duidelijk zijn. Een boom
leidt van begin tot eind een levendig be-
staan. En om het levenseind van die
boom gaat het hier in feite.

Zodra een boom kaprijp is wordt hij ge-
veld. In veel gevallen zal dat gebeuren
omdat hij ziek is, in andere gevallen om-
dat het hout moet worden verkocht. Het
hout dat tot brandhout wordt verwerkt
vraagt onze speciale aandacht. Nadat het
bij de gebruiker is afgeleverd zal het eni-
ge tijd in opslag worden gehouden. Ideaal
is de opslag onder dak en een eindje van

de grond af, zodat ratten of muizen geen
kans wordt geboden om eronder te
nestelen.

Tijdens de opslag van het hout droogt het
in, waardoor het voor een aantal vocht-
minnende diersoorten minder aantrekke-
lijk wordt om erin te verblijven. Toch ge-
beurt het nog regelmatig, nadat het hout
de woning is binnengebracht om te wor-
den gebruikt, dat pissebedden en stoflui-
zen de kamer gaan bevolken.

Pissebedden, die behoren tot de klasse
der kreeftachtigen, leven onder andere
van materiaal dat door schimmels is aan-
getast. Rottend hout is daar een voor-
beeld van.

Haardhout dat op de grond ligt opgesla-
gen zonder afgedekt te zijn en vochtig
wordt, zal aan de voorwaarde van schim-
melgroei kunnen voldoen. Achter de los-
zittende bast zien pissebedden kans zich
te verschuilen. Onder invloed van de ho-
gere temperaturen binnenshuis, die zij
overigens als niet plezierig ervaren, gaan
ze aan de wandel om een meer geschikte
verblijfplaats te vinden.

In de meeste woningen zullen de leefom-
standigheden voor pissebedden niet ge-
schikt zijn. Door uitdroging gaan zij dan
spoedig dood. Door het binnendringen
van buiten kunnen de bewoners echter
geregeld hinder blijven ondervinden.

Voor stofluizen, behorend tot de orde van
de *Psocoptera*, geldt in principe hetzelfde.
De verschillende soorten kan men overal,
in elke woning aantreffen. Het zijn kleine
insecten die maximaal 4 mm groot wor-
den. De kleur is variabel van heel licht tot
zeer donker. In woningen met een hoge
relatieve luchtvochtigheid (70% of meer)
kunnen zij zich goed ontwikkelen. Deze
lichtschuwe diertjes kunnen we aantref-
fen op plaatsen waar schimmelgroei
plaatsvindt. Zij leven van diverse soorten
schimmels die kunnen groeien op papier,

plantenmateriaal en bijvoorbeeld levens-
middelen.

Geen kakkerlak

Een veel voorkomende melding vooral in
het voorjaar betreft de veranderlijke bok-
tor (*Phymatodes testaceus* L.). De telefo-
nische melding luidt dan: "ik heb ineens
veel kakkerlakken in de kamer." Op de
vraag waar en wanneer ze gezien worden
wordt dan geantwoord dat dat overdag is
en dat ze voor het raam zitten.



veranderlijke boktor (*Phymatodes testaceus*.
foto Stichting Vakopleiding Ongediertebe-
strijding)

Omdat **kakkerlakken lichtschuw** zijn en
daarom vooral 's nachts te voorschijn ko-
men, zal de determinatie door de bewo-
ners niet juist zijn geweest. De enige
overeenkomst tussen kakkerlakken en
boktorren is dat zij beide zes poten en
lange voelsprieten hebben, die overigens
wel verschillend van vorm zijn.
De ontwikkelingsduur van de veranderlij-
ke boktor is ongeveer twee jaar. Nadat in
de zomer de eieren op loofhout zijn afge-
zet beginnen de larven zich te ontwikke-
len. Vindt deze ontwikkeling ongestoord
plaats, dan kan de larve gedurende wel

anderhalf jaar zijn schadelijke werking
doen. Komt de soort voor in een bos dat
zich op volkomen natuurlijke wijze ont-
wikkelt, dan is er uiteraard geen sprake
van schade, omdat boktorren in dat na-
tuurlijke proces hun functie (het opruimen
van ziek of dood hout) vervullen.
In het begin van het tweede jaar na de
eiafzetting, zijn de larven volgroeid; zij
verpoppen zich en de volwassen kever
verschijnt. Wordt de boom waarin de ont-
wikkeling van de larven plaatsvindt in de
tussentijd gekapt en tot brandhout ver-
werkt, dan zullen de kevers, geactiveerd
door de hoge temperaturen, in huis te
voorschijn komen. Omdat alleen eieren
worden afgezet op hout waar de bast nog
omheen zit, zal er voor bewerkte hout in de
woning geen risico zijn en zal er van
schade aan de woning geen sprake zijn.

De laatste soorten die hier te noemen
zijn, zijn de gewone wesp (*Paravespula*
vulgaris L.) en de Duitse wesp (*Paraves-
pula germanica* F.). Beide soorten hebben
een vergelijkbare leefwijze. Zij behoren
tot de sociaal levende insecten.
In april vliegt de jonge koningin uit haar
winterverblijfplaats om op zoek te gaan



larve van veranderlijke boktor (foto Stichting
Vakopleiding Ongediertebeestrijding)

naar een geschikte nestholte. Zodra zij die gevonden heeft, begint zij met het bouwen van een nest en in de eerste cellen worden eieren afgezet. De uit die eerste eieren komende larven worden door de koningin verzorgd. Ondertussen bouwt zij ook verder aan het nest en legt meer eieren. Na het larvale stadium volgt het popstadium waaruit de werksters verschijnen. Deze exemplaren zijn onvruchtbaar en leggen geen eieren, maar nemen alle andere taken van de koningin over, die zich verder beperkt tot de eiproduktie. Ook dragen zij voedsel voor de koningin aan, die het nest niet meer zal verlaten. Aan het eind van het seizoen (augustus/september) worden er mannetjes en vruchtbare wijfjes geboren. Na de bevruchting sterven de mannetjes al spoedig en na de eerste nachtvorsten sterven ook de werksters en de "oude" koningin. De exemplaren die overblijven zijn de bevruchte wijfjes, ofwel de koninginnen van het volgende jaar. Zij moeten ergens overwinteren. Ze doen dat hangend aan hun kaken aan hout. U raadt het al. Ook achter de loszittende schors van brandhout vinden zij soms een beschut plekje om de winter door te komen. Wordt het hout binnen gebracht, dan zorgt de hoge temperatuur ervoor dat de koninginnen ontwaken. Zij zullen actief worden en gaan rond vliegen. Er zijn nog vele andere diersoorten die met hardhout binnengebracht kunnen

worden. Het voert te ver deze allemaal de revue te laten passeren. Door enkele voorbeelden te geven heb ik duidelijk willen maken dat bij het aantreffen van insecte- en mijtesoorten en ook andere geleedpotigen in de woning het hardhout als bron niet over het hoofd gezien moet worden.

Het advies in deze luidt: gebruik een **stofzuiger** om de aanwezige plaagdieren kwijt te raken. Probeer het hardhout pas binnen te halen als u het nodig hebt. Hoe korter de opslagtijd in huis is, hoe geringer de kans dat allerlei ongewenste gasten in huis rond gaan rennen.

Het gebruik van insecticiden is in alle gevallen zinloos en moet dus worden ontraden.

A.D.Bode,
buitendienstmedewerker
Afdeling Bestrijding van Dierplagen

Literatuur:

*Mabelis, A.A., 1983:
De betekenis van dood hout voor ongewervelde dieren.
Nederlands Bosbouw tijdschrift 55 (2/3):78-85*

*Stichting Vakopleiding Ongediertebestrijding:
syllabus A 6.7.1, 6.3.7, 6.7.15.6 en 6.4.11.*